intenzivno in bolj izčrpajoče ne- go ročno delo. Potreba delavca do odmora je zato temvečja. Pro- izvaja je pa kljub temu da se de- la manj ur na dan, še vsa večja in silnejša nego je bila ob začetku industrialnega razvoja. Podvoje- no je proizvajanje delavca potom stroja.

Delo potom strojev je vse in- tenzivnejše in zahteva od tistega, ki ga izvršuje, vse več sposobno- sti in znanja. Z industializacijo proizvaje se prične razvijati osеb- nost delavca. Delavec čuti zdaj potrebo po uživanju življenja. skuša si zato izvojevati omogoči- tev tega, zahtevajoč več zaslužka in več prostosti. Tako usili kapi- talistični razvoj delavcu boj za dosego teh pravic, in v prvi vrsti za dosego večje prostosti.

Važno vprašanje pri tem pa je, kako naj delavcu služi prosti čas. Morda ni odveč povdarjati, da ima proletariat ta čas izrabiti v svrho svoje popolne emancipaci- je, v boju za lepše in popolnejše življenje. Pravico ima delavec, kot član človeštva, do popolne afermacije svoje osebnosti, do po- polnega uživanja splošnega bo- gastva. Vkljub splošnemu razvo- ju smo še zelo daleč od tega. Si- cer je uveljavljenje delavskega razreda odvisno od radikalne spremembe človeških interesov in stikov. Le v socialistični družbi, kjer bo vsem zagotovljena pravi- ca do dela in do odmora, bo omo- gočeno uresničenje teh ciljev.

Tistim, ki zagovarjajo kapitali- stične interese vsakikrat, ko de- lavstvo stopi v boj, lahko odgo- vorimo. Mi edini izvršujemo v po- polni meri naše dolžnosti napram človeštvu, zato je pa temvečja naša pravica do odmora in popol- nega uživanja življenja.

SOCIJALNO ZAVAROVANJE NA ANGLEŠKEM.

Na Angleškem je postal pred kratkem zakon o socialnem zava- rovanju pravomočen. S tem za- konom je na mah dosegla An- gleška druge države, ki so jo bi- le prehitele na tem polju. Zakon je zelo enostaven. Zavarovanci so razdeljeni v majhno število razredov, načelno velja enotna zavarovalna premija in enoten zavarovalni znesek. Angleški za- kon ima za bolniško zavarovanje in za zavarovanje zoper nezgode enak aparat, angleška država pri- speva tudi k bolniškemu zavaro- vanju. Vso upravo zavarovalnic izvršujejo domalega zavarovanci sami. Končno so vpeljali na An- gleškem za sedem izbranih indu- strialnih panog tudi zavarovanje za slučaj brezposelnosti. O ta- kem zavarovanju nočejo pri nas gospodje v ministarstvih nič sli- šati. Na Nemškem imajo starostno zavarovanje, pri nas se zavlačuje že leta in leta. Na Angleškem imajo starostno zavarovanje že nekaj let.

Glavna določba angleškega za- kona o socialnem zavaravanju je: zavarovalno dolžnost obstoja za vse delavstvo, vštevši armado, mornarico in trgovsko mornari- co, za nastavljence, katerih pla- ča ne doseže letnih 160 funtov (160 funtov je 3840 K, te znesek velja na Angleškem za davka prost eksistenčni minimum). Lo- kalna uprava je izročena zavaro- vancem, premije in zavarovani zneski so popolnoma enaki za vse brez razlike starosti, ako le vsto- pijo v zavarovalnico pred julijem 1913. Stroški za zavarovanje so razdeljeni med podjetnikom, na- stavljencem in državo, ne da bi država prevzela poroštva za fon- de. Čim je dosegel zavarovanec starost 70 let, tedaj ne dobiva za- rovalnine na podlagi zakona o socialnem zavrovanju, temveč ve- lja zanj starostno zavarovanje.

Posebne določbe ima novi za- kon za nosne žene, dalje se ozira tudi prav posebno na boj za o- mejitev tuberkuloze. Razen obli- gatoričnega zavarovanja ima za- kon določbe za prostovoljno za- varovanje oni svobodnih delav- cev, ki ne zaslužijo na letto 3840 kron. Zakon oklepa zavarovalno dolžnost tudi za tuje delavce in ima določbe o internacionalnih pogodbah o vzajemnem postopa- nju.

Premija za bolniško zavarovanje in za zavarovanje proti nezgo- dam znaša za moške delavce na teden 90 vin., od teh plača dela- vec 40, podjetnik 30 in država 20; za ženske delavke znaša pre- mije na teden 80 vin., od teh pla- čata delavka in podjetnik po 30, država 20 vinarjev. Pri nizkih mezdah je delež, ki ga plačujeta podjetnik in država, primerno viš- ji. Premijo vplačujejo delavci z znamkami, znesek jim odtegne podjetnik pri mezdi.

Zavarovanci dobe brezplačno zdravniško pomoč, ako je treba brezplačno oskrbo v sanatoriju, dalje bolniško in invalidno pod- poro in podporo ob času poroda. Med bolniško in invalidno pod- poro ni nikakrše razlike: za mo- ške nad 16 let znašata na teden 12 K za prvih 26 tednov, za na- daljne tedne ali pa za slučaj traj- ne invaliditete 6 K na teden do 70. leta; za ženske 9 K za prvih 26 tednov, pozneje 6 K. Delavci, ki so stari nad 50 let in ne niso še vplačali vsaj 500 tedenskih pri- spevkov, potem otroci pod 16. letom, dobe v slučaju bolezni za prvih 26 tednov manjšo podporo, dočim je invalidna podpora za vse kategorije enotna, namreč 6 K, le deklice pod 16. letom dobe 4 K 80 vin. Ob času poroda naša pod- pora enkrat za vselj 36 kron: žene, ki so poleg tega še posebno zavarovane, dobe tudi bolniško podporo, ako je njihov soprog zavarovan, ali pa ne. Število po- rodov znaša na Angleškem po- vprečno vsako leto 1,200.000; pri 1 moljonu porodih bo treba pla- čevati podpore, za katere bodo izdali torej 36 miljonov kron.

Zavarovanje zoper brezposel- nost velja za stavbinsko, žele- zarsko, ladjedelno, strojno, jekle- no industrijo, dalje za delavce na žagah in pri izdelovanju vozil. Prispevki znašajo na teden 26 do 66 vinarjev, od katerih plačata delavec in podjetnik 10 do 25 vi- narjev, ostalo prispeva država. V času brezposelnosti dobi dela- vec na teden 4 K 20 vinarjev do 8 K 4 vinarjev ali ne delj kakor 15 tednov na leto.

Približno 14 miljonov oseb bo po novem zakonu zavarovanih s tedensko povprečno premijo 85 vinarjev in 2 in pol miljona bo zavarovanih zoper brezposelnost s povprečno tedensko premijo 50 vinarjev, na leto bodo znašale to- rej premije okroglo 700 miljonov kron.

Organizacije mladine v Italiji.

V najkrajšem času bo zboro- vanje italijanskih mladinskih or- ganizacij v Bologni. Pripravljal- ni odbor je prosil upravo držav- nih železnic za znižano vožnjo. Državna železnica dovoljuje vsem bodisi klerikalcem ali pa anarhistom, če le prirede sesta- nek z mnogoštevilno udeležbo, znižano vožnjo po železnici. Ali mladinskim organizacijam jo je odrekla, ker so postavile na dnev- ni red točko: Militarizem in vo- jaški soldo. Uprava državne že- leznice je naznanila pripravljal- nemu odboru, da kakor hitro od- stavijo to točko z dnevnega reda, dobe znižano vožnjo. Mladinske organizacije v Italiji hočejo nam- reč nabirati sklad, ki ga bodo u- porabili za socialistično propa- gando med vojaštvom. Vojno mi- nisterstvo je izvedelo za ta na- črt in je zapovedalo vsem divi- zijskim poveljnikom, naj pozove- jo vse častnike, da posvečajo naj- večjo pažnjo zasebnemu dopisiva- nju vojakov in njihovemu čtivu. V tem odloku so tudi sledeče be- sede: "Posebno je paziti na one vojake, ki ne dobivajo nobene podpore od doma ker ravno te hočejo pridobiti socialisti z denar- nimi podporami. Karabinjeri bo- do vojaškim oblastim naznanili one osebe, ki jih vidijo v družbi oseb, ki so pristaši revolucionar- nih društev in društev s protimi- litaristično propagando." S taki- mi ostrimi sredstvi skuša torej vojaška oblast zadušiti socialisti- čno propagando med vojaštvom.

Stranka

ZA MILWAUKEE, WIS.

Socialistična skupina štev. 32 J. S. Z. bo imala na seji 11. okto- bra važno posvetovanje glede v- reditve govorniškega tečaja, ter o sodelovanju v predsedniški kampanji. Ker je vse to velike važnosti za nadaljni razvoj sku- pine, pozivljam sodruge, da se polnoštevilno vdeleže. — John Novak, tajnik.

Otroška modrost.

Spisal Lev N. Tolstoj.

O veri.

Deček in mati.

Deček: Zakaj se je pestunja danes tako nališpala in tudi oble- kla novo bluzo?

Mati: Ker je danes praznik in ker gremo v cerkev.

Deček: Kakšen praznik?

Mati: Vnebohod.

Deček: Kaj je to — Vneboh- od?

Mati: To se pravi, da je naš gospod Jezus na ta dan šel v ne- bo.

Deček: Kaj se pravi to — da je šel v nebo?

Mati: To se pravi, da je sfr- čal.

Deček: Kako pa je sfrčal — s perutmi

Mati: Ne s perutmi — sfrčal je enostavno ker je bog in kod bog zmore vse.

Deček: Kam pa je sfrčal? Oče mi je vendar rekel, da je ne- bo le nekaj dozdevnega, da tam ni nič druzega nego zvezde in za zvezdami zopet zvezde in da je nebo brez konca. Kam je torej sfrčal?

Mati (smehljaje): So stvari, ki se jih ne more zapopasti in ki se jih mora verjeti.

Deček: Zakaj?

Mati: Ker starejši ljudje ta- ko pravijo.

Deček: Vendar ste mi vi sa- mi rekli — takrat, še veste ko sem rekel, da bo nekdo mrl, ker se je sol raztresla: takrat ste mi reki, da ni treba vseh neumnosti ver- jeti.

Mati: Neumnosti tudi ni tre- ba verjeti.

Deček: Kako se pa spozna kaj je neumnost in kaj ne?

Mati: Kako? — Verovati se sme le v pravo vero in ne neumno- sti.

Deček: In katera vera je pra- va?

Mati: To je naša vera. (Zase): Zdi se mi, da govorim sedaj sama neumnosti. (Glasno): Idi i reci očetu, da takoj odidemo. Daj si opasati prevezo.

Deček: In po maši dobimo šokolado?

O vojski.

Gavrila, rezervist, sluga; Miša, mlad gospodič.

Gavrila: Torej zbogom, Mi- šenjka, ljubi mladi gospod. Kdo ve če se kdaj vidiva?

Miša: Torej res odhajaš?

Gavrila: Gotovo, saj je ven- dar zopet vojna. In jaz sem rezer- vist.

Miša: S kom je vojna? Kdo vodi vojno, in proti komu?

Gavrila: To ve le bog. Jaz se pri tem ne izpoznam. Čital sem o tem v časopisih, ali ne izpo- znam se prav. To se pravi, Av- strijance je baje na nas hud, ker je — kako se jim že pravi? — predobro ž njimi ravnal...

Miša: In zakaj greš ti na voj- no?

Gavrila: Zakaj: Saj vsakdo ve; za carja, domovino in pravo vero.

Miša: Ti pa ne greš rad?

Gavrila: Kdo pa gre rad na vojsko? Ženo in otroke zapu- stiti, in če je človeku dobro — ali se ima potem veselje za kaj ta- kega?

Miša: Zakaj pa sploh greš? Reci enostavno: Nočem in ne grem! Kaj bodo potem storili s teboj?

Gavrila: (se smeje): Kaj bodo z menoj storili? S silo me bodo tje odvedli!

Miša: Kdo te bo odvedel?

Gavrila: Ravnotaki posili- vojaki kot sem jaz.

Miša: Zakaj te bodo tje od- vedli? Saj so vsi v takem polože- aju kot ti.

Gavrila: Eh, zato je vendar gosposka! Ta enostavno zapove, in odvedejo me.

Miša: In če nočejo?

Gavrila: To ni mogoče.

Miša: Zakaj ne?

Gavrila: Ker... ker ni ta- kega zakona.

Miša: Kakšnega zakona?

Gavrila: Kako čudno ven- dar vprašate! Z Vami se prav lahko zakramlja. Sedaj pa mo- ram vendar enkrat pripraviti sa- movar.

O davkih.

Vaški župan; sedem- letna mala Gruška.

Vaški župan (vstopi v rev- no kmečko sobico, kjer je navzo- ča samo Gruška; ozira se okoli): Ni-li nikogar tu?

Gruška: Mati je šla po kra- vo na polje in Fedja je na delu.

Župan: Povej materi, da je bil vaški župan tu. Že vtretjič, reci ji, jo opominjam in ji naro- čam, naj na vsak način do nede- lje prinese davek k meni, ker si- cer ji vzamem kravo iz hleva.

Gruška: Kravo vzameš? Si-li tat? Ali mi je ne damo.

Župan (smehljaje): Glej jo no, kakšna premetena stvarca! Kako ti je ime?

Gruška: Gruška se imenu jem.

Župan: Tako, Gruška — res si izvrstno dekletce. Poslušaj to- rej, Gruška: reci materi, da ji bom verdar le vzel kravo, četudi nisem tat.

Gruška: Zakaj jo pa vza- meš, če nisi tat?

Župan: Ker mora vsak pla- čati kar mu je določeno. Radi davkov jo vzamem.

Gruška: Radi kakih dav- kov?

Župan: Kako poizveduje ta stvarca! Radi kakšnih davkov? No, radi davkov, ki jih car dolo- či in ki jih mora ljudstvo plača- ti.

Gruška: Komu jih mora pla- čati?

Župan: To se bo že videlo, komu jih je plačati.

Gruška: Ali je reven? Mi smo revni. Car je bogat. Zakaj jemlje torej še od nas?

Župan: Saj vendar ne vzame zase. On jih zopet vporabi za nas bedake, za naše potrebe. Za go- sposko, vojaštvo, šole, za našo korist takorekoč.

Gruška: Kakšno korist pa imamo od tega, če nam vzameš kravo? To nam vendar ne koristi.

Župan: Ko boš velika, bodeš to razumela. Povej torej materi, veš.

Gruška: Ne, takih neumno- sti ji pa ne povem. Če kaj potre- bujeta, ti in car, potem si pa sa- ma napravita. Če mi kaj potrebu- jemo, si tudi sami napravimo.

Župan: Ali boš ti imela je- zik, ko boš velika!

O pijančevanju.

Jesenski večer. Dvanajstletni Makarka in šestletna Mar- futka prideta iz hiše na cesto. Marfutka joče. Desetletni Pav- luška stoji na stopnjišču sosed- ne hiše.

Pavluška: Kam hočeta se- daj po noči?

Makarka: Pijan je zopet.

Pavluška: Kdo? Vajin oče?

Makarka: Kdo pa drugi?

Marfutka: Zopet pretepa mater.

Makarka: Ne grem noter. Tepel bo tudi mene. (Sede kraj vrat.) Tu ostanem čez noč. Ne grem noter.

Marfutka paka.

Pavluška (Marfutki): Kdo bi jokal? Saj ni tako hudo. Nekaj se že da storiti? Ne jokaj.

Marfutka (jokaje): Če bi bi jaz bila car, bi pretepla ljudi, ki mu prodajajo žganje. Nikomur ne bi dovolila kupčevati z žga- njem.

Makarka: Zakaj ne? Car vendar sam kupčuje z žganjem. Drugim ne dovoljuje tega, samo zaradi tega ne, ker bi potem on manj zaslužil.

Pavluška: Ne govori neum- nosti!

Makarka: Kakšne neumno- sti? Vprašaj venda:' Zakaj so pa Akulino zaprli? Ki je kupčeva- la z žganjem in oškodovala var- ja.

Pavluška: Storila je baje nekaj nezakonitega?

Makarka: Ravno to je ne- zakonito če kdo kupčuje z žga- njem.

Marfutka: Jaz bi ji tega tudi ne dovolila. Vsemu je le žga- nje krivo. Sicer je naš oče jako dober. Če se napije, pa nas vse strašno pretepa.

Pavluška: (Makarki): Go- voriš jako čudno. Vprašati hočem jutri učitelja. On mora vedeti.

Makarka: Da, vprašaj ga.

Drug dan je Prohor, Makarkov oče, prespal in naredil "plave- ga". Makarkova mati, ki je pri očesu otekla, mesi testo za kruh, Pavluška pa je šel v šolo. Šolska deca še ni zbrana. Učitelj sedi pred vrati, pušeč svojo pipo, in mimo njega gredo otroci v šolo.

Pavluška (pristopi k uči- telju): Povejte mi vendar, Jev- genij Semjonič — ali je res, kar mi je včeraj nekdo rekel — da kupčuje car z žganjem? In Aku- lino so ravno raditega zaprli, kaj ne?

Učitelj: Tvoje vprašanje je neumno in tisti, ki ti je to rekel, je bedak. Car ne kupčuje sploh z nobeno stvarjo. Zato je car. In če so Akolino obsodili v ječo, so jo zato, ker je brez dovoljenja tržila z žganjem in s tem škodovala dr- žavni blagajni.

Pavluška: Škodovala? Ka- ko?

Učitelj: Ker je na žganje na- ložena davščina. Vedro žganja stane državno blagajno dva rub- lja in v drobni razprodaji osem rubljev in štirideset kopejk. Razlika v ceni gre v državno bla- gajno. Ta dohodek je velik in znaša sedemsto milijonov rubljev.

Pavluška: Čim več torej ljudje pijo, temvečji je dohodek države?

Učitelj: Gotovo. Če ne bilo tega dohodka, bi se ne moglo v- zdrževati vojaštva, graditi šol in ustanavljati koristnih naprav, ki so za vas vse tako potrebne.

Pavluška: Če so pa za vse tako potrebne, zakaj se denarja ne pobira naravnost, brez druzega, zakaj se vzame šele žganje na pomoč?

Učitelj: Zakaj se vzame žganje na pomoč? Ker je tako po zakonu določeno. Otroci, sedaj ste najbrž že vsi skupaj — idite vsak na svoj prostor.

Razširite svoje znanje! Poučite so o socializmu! Razvedrite si duha! — "Proletarec" ima v svoji književni zalogi sledeče knjige in brošure. Pošljite naročilo še danes:

LEPOSLOVNE KNJIGE, POVESTI:

Etbin Kristan: "Samosvoj", mehka vezba..... .80
"Pod Spevednem pečatom", I. zvezek..... 1.05
II. zvezek..... .80
Upton Sinclair (poslov. Jos. Zavertnik in Iv. Kaker): "Džungel", Po- vest iz chicaških klavnic..... $1.00
Etbin Kristan: "Francka in drugo"..... .25
Pavel Mihalek: "Iz nižin življenja"..... .50
"Tajnosti španske inkvizicije". (Dosedaj izšli samo štirje snopiči). — Snopič po..... .5

BROŠURE ZA SOCIALISTIČNO PROPAGANDO.

Vladimir Knaflič: "Socializem"..... 1.50
Enrico Ferri: Socializem in moderna veda..... .60
"Država prihodnjosti"..... .20
"Proletariat"..... .10
Etbin Kristan: "Nevarni socializem"..... .15
"Strahovi." (Priporočljivo)..... .15
"Komunistični manifest"..... .20
"Zakaj smo socialisti"..... .10
"Kdo uničuje proizvajanje v malem"..... .15
"Socializem"..... .10
"Kapitalistični razred"..... .15
"Socijalna demokracija in kmetsko ljudstvo"..... .5
"Vojna in socialna demokracija"..... .15
"Občinski socializem"..... .35
"Moderni socializem"..... .10
"Naša bogatstva"..... .5
Po C. Clinne-ju Iv. Molek: "Socialistični katekizem"..... .10

KNJIGE IN BROŠURE ZA PROTIKLERIKALNO PROPAGANDO:

Prof. Wahrmund (poslov. A. Kristan):
"Katoliško svetovno naziranje in svobodna znanost"..... .35
"Krst sv. Vladimirja." (V verzih. Priporočljivo.)..... .25
"V dobi klerikalizma". (Priporočljivo.)..... .20

DRUGE KNJIGE IN BROŠURE:

"O konsumnih društvih"..... .10
"Narodno vprašanje in Slovenci"..... .15
"Moderni politični razvoj. — Moderni gospodarski razvoj. — Cilji so- cializma."..... .10
"Štiri črtice". (Poljudne zbirke "Več luči!" 5. snopič.) 1. Nekaj iz življenja fajmoštra Kozamernika. 2. Kako dolg rep je imel pes svete- pisemskega Tobije. 3. V nebesih. 4. Konec sveta in sedeč na "ne- beško kraljevstvo"..... .15
"Kako je lep vojaški stan." (Poljudne zbirke "Več luči!" 6. snopič.).. .10

Vse te knjige in brošure pošiljemo poštnine prosto.

Boj med pravico in krivico, boj med delom in kapitalom

— JE SLAVNI RUSKI PISATELJ —

Maksim Gorki

TAKO IZBORNO OPISAL V SVOJEM NAJBOLŠEM ROMANU

MATI

Prav kar je dobil "Proletarec" iz Ljubljane večje število iztisov tega socialnega romana za ameriske sloven-ke delavce.

Cena te izborne knjige, ki jo mora brati vsak delavec, znaša..... $1.50

Naroča se pri upravi 'Proletarca' 2146 Blue Island Av., Chicago, Ill.

Še danes naročite en iztis. Požurite se, da ne bodete prepozni!

VABILO

na veliko koncertno veselico, katero priredi ob desetletnici svojega obstanka in ustanovitve

Slov. del. pevski zbor Orel.

v soboto, dne 12. oktobra 1912 ob osmih zvečer v "Narodni Dvorani", na vogalu Center Ave. in 18. ceste.

Na veselici bodo sodelovali razni slovanski pevski zbori in izvrstna godba na lok pod vodstvom g. M. Čada.

Vstopnina 25c za osebo.

K obilni udeležbi vabi

ODBOR.